

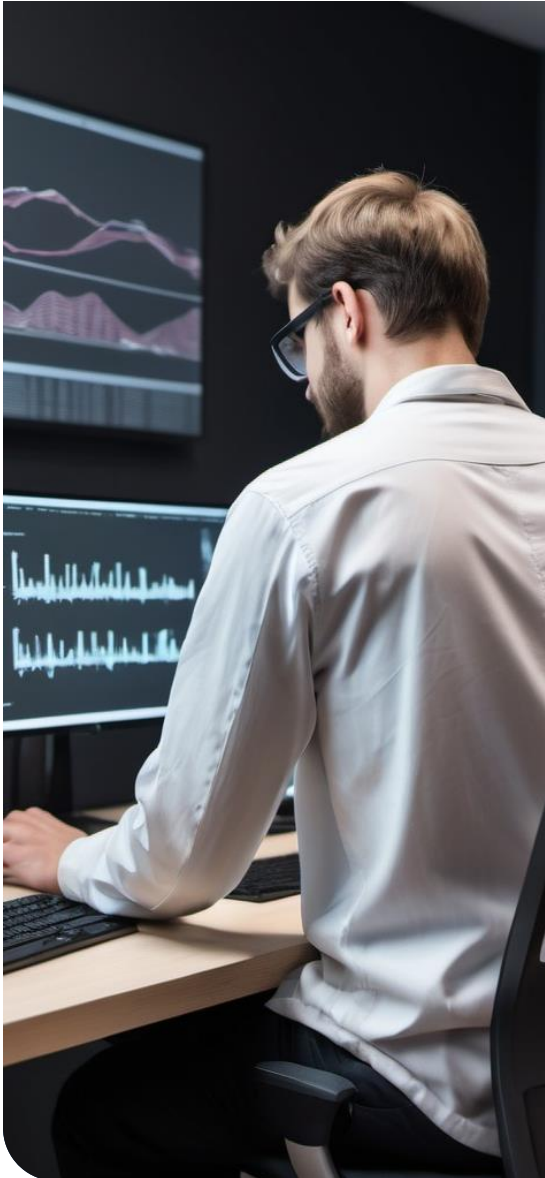

De activering van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt:

Ongezien hoge ambities vergen een domeinoverschrijdend en evidence-based instrumentarium.

Prof. dr. Jonas Wood

*Onverantwoordelijke ouders, verantwoord beleid? Een staat van het Gezinsbeleid 2024:
Studievoormiddag op dinsdag 25 februari 2025, 9u-13u, Campus Schaarbeek*

Finaliteit, premisses en afbakening

- Finaliteit:
 - Niet: mijn ideologische positie;
 - Wel: empirische bevindingen binnen krijtlijnen van de premisses.
- Premisses:
 - Werkzaamheidsgraad van 80%;
 - Mede door focus op personen/vrouwen/moeder met een migratieachtergrond;
 - Concentrische model van arbeidsbemiddeling.
- Afbakening:
 - Beleidsdomein werk, welzijn;
 - Niet: integratie en inburgering, mobiliteit, wonen, ..

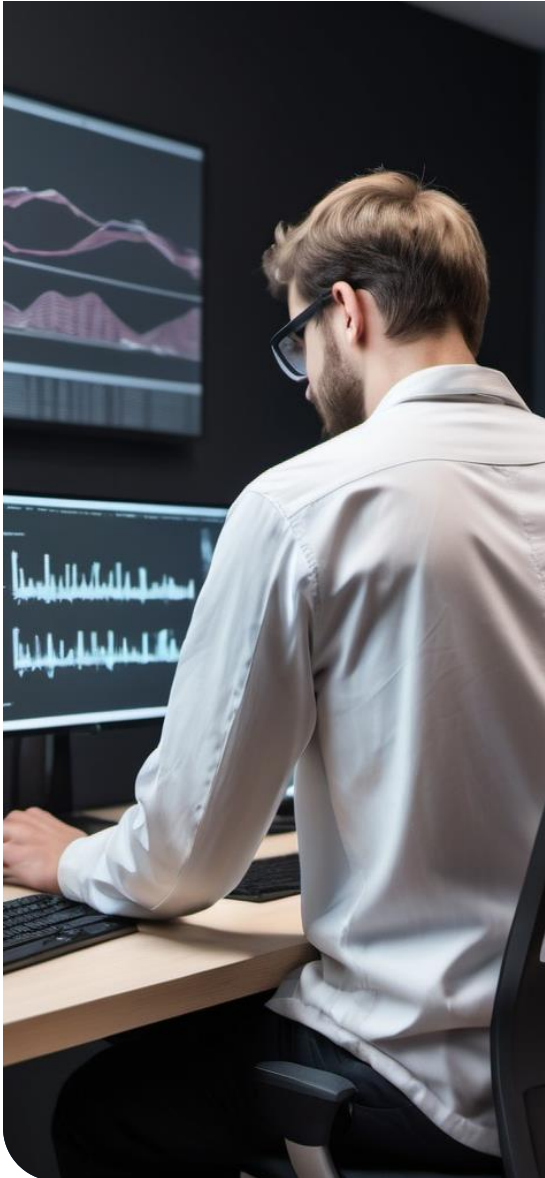

zes aandachtspunten

- Moeilijker te activeren doelgroepen;
- Controle en sancties zijn geen wondermiddel;
- VDAB als regisseur;
- De “werkende Vlaming”;
- Flankerend beleid en volgorde der bewerkingen;
- Discriminatie.

Moeilijker te activeren doelgroepen

Moeilijker te activeren groepen

- VDAB: Actie ondernemen voor werklozen werkt
 - Opleidingen, stages, begeleiding en bemiddeling;
 - Positieve resultaten en indicaties dat verdere uitbreiding ook effectief zou zijn.
- Verschillen naar subgroep
 - Doorgaans positieve resultaten voor alle groepen (Migratieachtergrond, geslacht, afstand tot arbeidsmarkt, duur werkloosheid);
 - Migratieachtergrond en hogere afstand tot de arbeidsmarkt: lagere instroom in programma's met hoogste rendement: versterking van kansenongelijkheid;

Sources: (Wood et al., 2020, 2024, Wood niet-gepubliceerde resultaten, 2024)

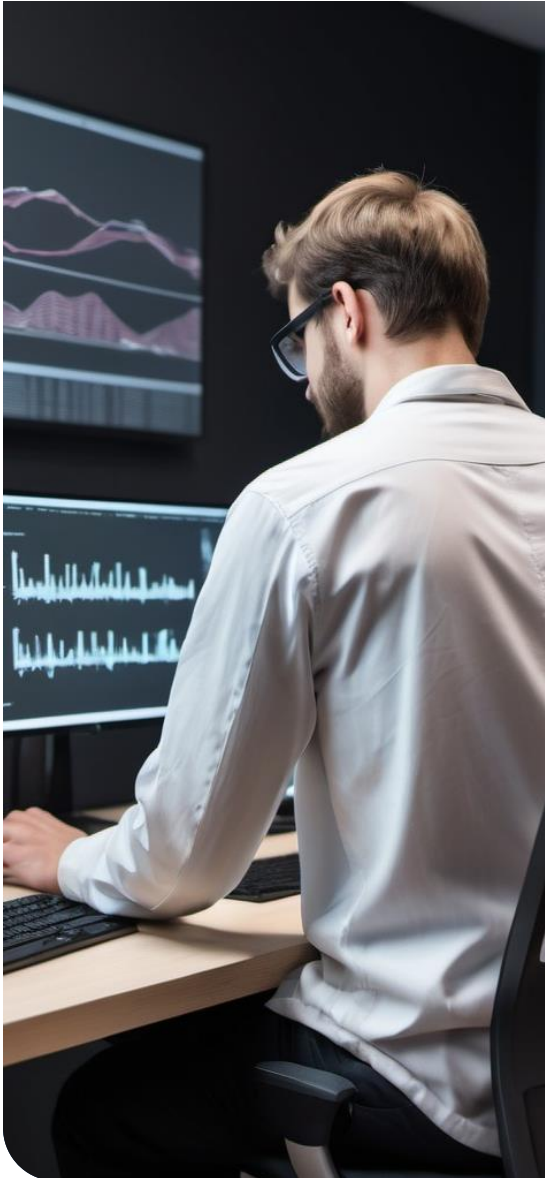

Moeilijker te activeren groepen

- Niet-beroepsactieven
 - Leefloners, langdurig zieken;
 - Nog erg veel ongeweten op vlak van effectiviteit trajecten, efficiënte samenwerkingen, drempels ten aanzien van effectiviteit.
 - *Bewustwording: “We stimuleren de grote groep van niet-beroepsactieven zonder werkloosheidsuitkering om zich in te schrijven bij de VDAB. [...] **samenwerking** met de lokale besturen en partners [...] intensieve arbeidsbemiddeling van niet-beroepsactieven. Moeilijk bemiddelbare werkzoekenden hebben vaak te kampen met **verschillende drempels** naar werk, zoals de nood aan kinderopvang, mobiliteit en huisvesting. Die drempels kunnen het best worden aangepakt op het lokale niveau van de wijk of buurt.” (Regeerakkoord Vlaamse Regering)*
- Data en monitoring
 - *“samenwerkingsakkoord over de nodige data-uitwisseling tussen de VDAB, de lokale besturen en de betrokken federale instellingen.” (Regeerakkoord Vlaamse Regering)*
 - Belang monitoring en evaluatie gekoppeld aan nieuwe initiatieven (e.g., de “weg naar werk” app in Antwerpen)

Controle en sancties zijn geen wondermiddel

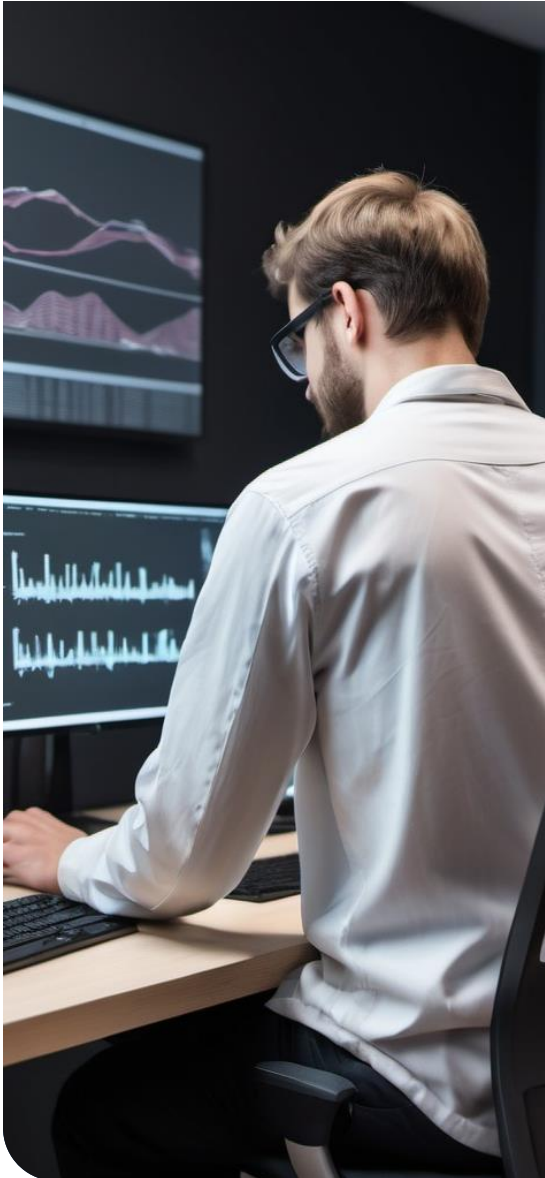

Controle en sancties

- **Controlefunctie van sollicitatieopdrachten:**
 - *“We verwachten van werkgevers feedback over de sollicitaties zodat de VDAB ermee aan de slag kan.” (Vlaams regeerakkoord)*
 - Bron van informatie/controle, maar ook negatieve signaalfunctie.
- **Sancties mogelijks effectief op korte termijn:**
 - *“De procedures voor die controle en sanctionering van werkzoekenden worden ingekort en de doorlooptijd ervan wordt versneld” (Vlaams regeerakkoord)*
 - Geen éénduidige conclusie omtrent activerend effect;
 - Positieve effecten op korte termijn.
 - Maar: Positieve effecten blijven uit voor langdurig werkzoekenden;
 - Maar: Negatieve effecten op vlak van uittrede, stabiliteit arbeidsdeelname en kwaliteit van werk op latere termijn;
 - Maar: Beschrijvender onderzoek legt ook link naar lager welbevinden en gezondheid.

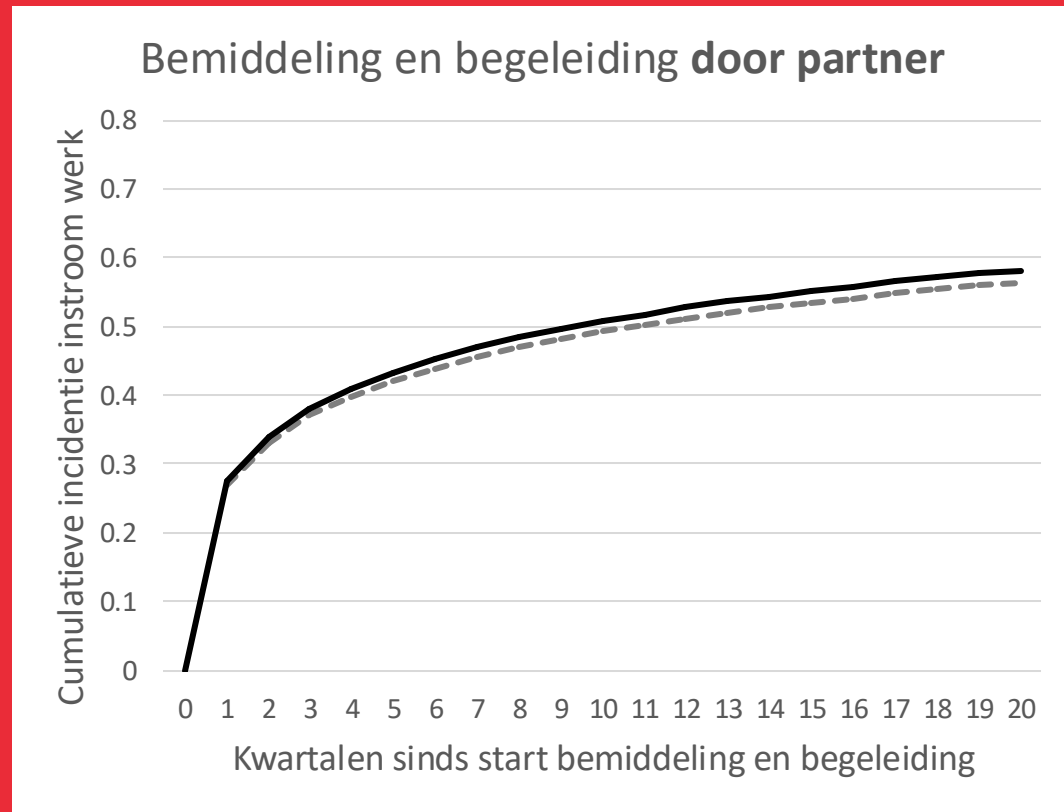
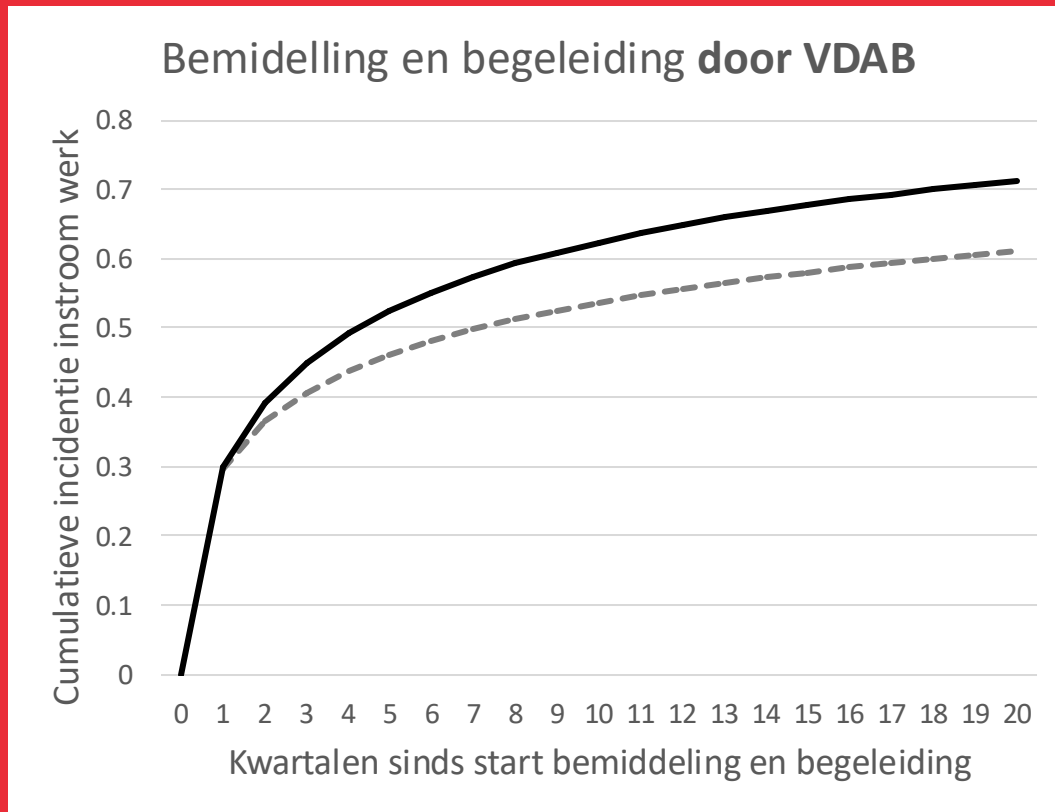
VDAB als regisseur

VDAB als regisseur

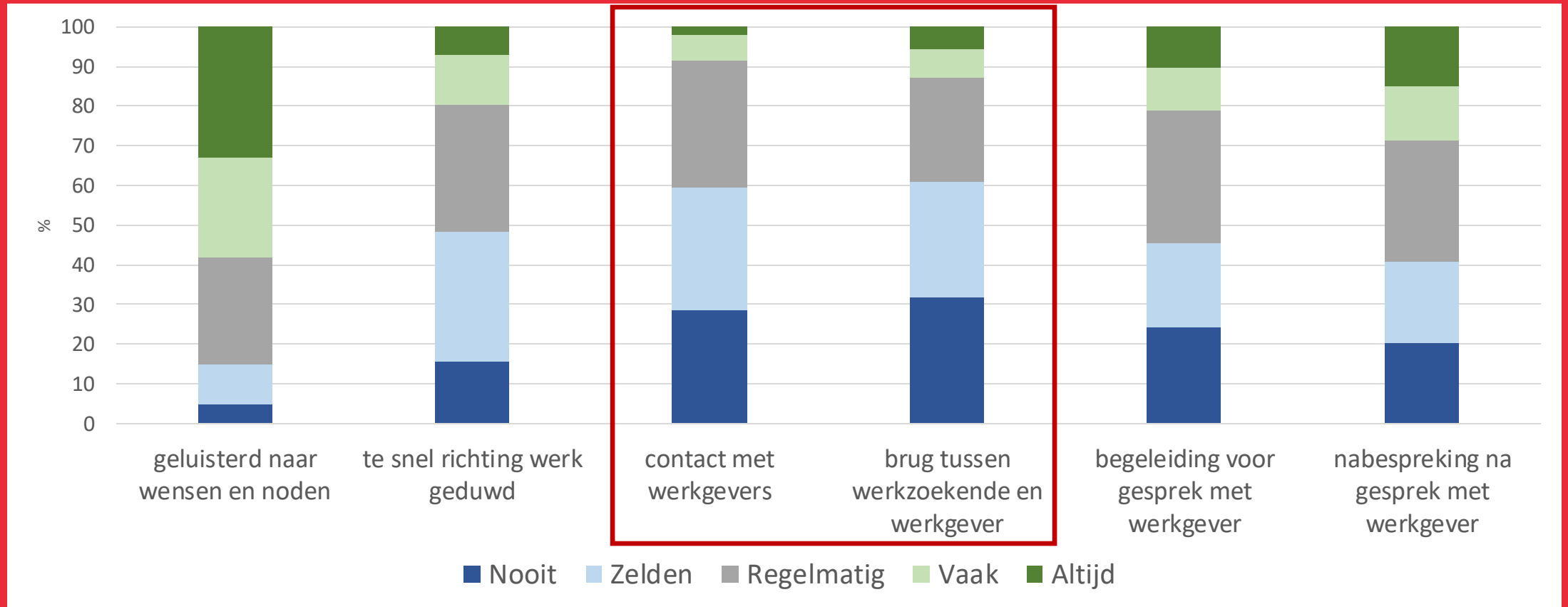
- Advies Rekenhof
 - *“De VDAB moet de organisatie van de samenwerking met derden professionaliseren met het oog op rechtmatig en doelmatig handelen.” (Rekenhof, 2021);*
 - *“Het uitbestedingsbeleid van de VDAB wordt geoptimaliseerd in opvolging van de aanbevelingen van het Rekenhof. [...] De VDAB zet daarbij in op het ondersteunen en versterken van het aandeel bemiddelaars in het personeelsbestand.” (Vlaams regeerakkoord).*
- Onderzoek i.s.m. VDAB
 - Uitbestedingen zijn niet noodzakelijk effectief/effectiever.

Wat betreft bemiddeling en begeleiding voor werzoekenden (2005-2016), meten we een hogere effectiviteit op voor VDAB dan voor tenderingpartners

Sources: (niet-gepubliceerde analyses, Wood 2025)

Onderzoek naar het project integrale bemiddeling en begeleiding plus (IB+) voor langdurig werkzoekenden, toont aan dat de “job-hunting” component, ondanks het vooropgestelde belang in de oproep, beperkt bleef.

Sources: (Wood et al. 2024)

“werkende vlaming” versus “niet-werkenden”

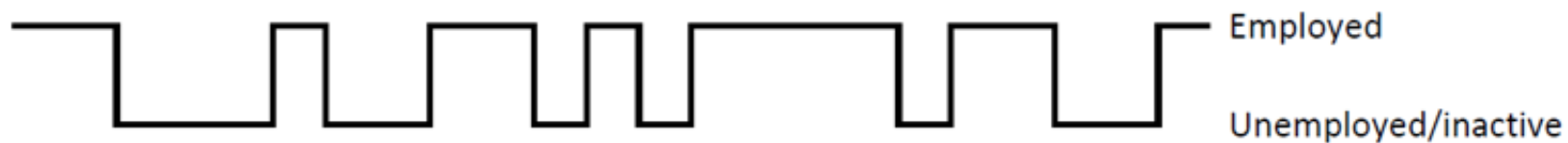
Kwetsbare groepen vertonen vaker een instabielere arbeidsdeelname, met gevolgen voor toegang tot werk-gezinsbeleid

How differential transition rates generate differential sequences:

Native women:

Migrant women:

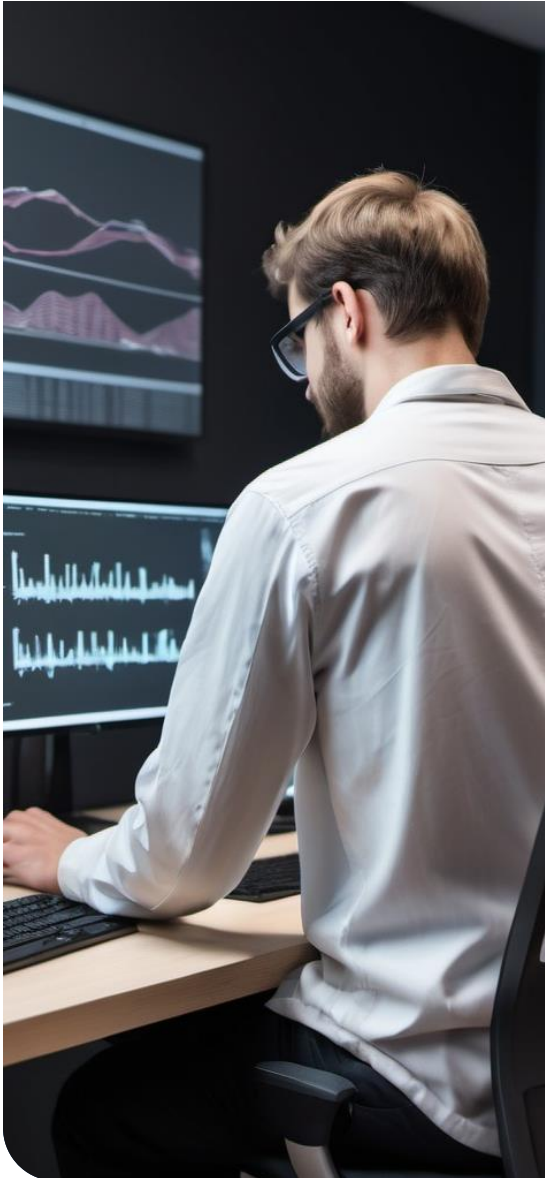

Time

Sources: (Maes, Wood & Neels, 2019)

Flankerend beleid & volgorde der bewerkingen

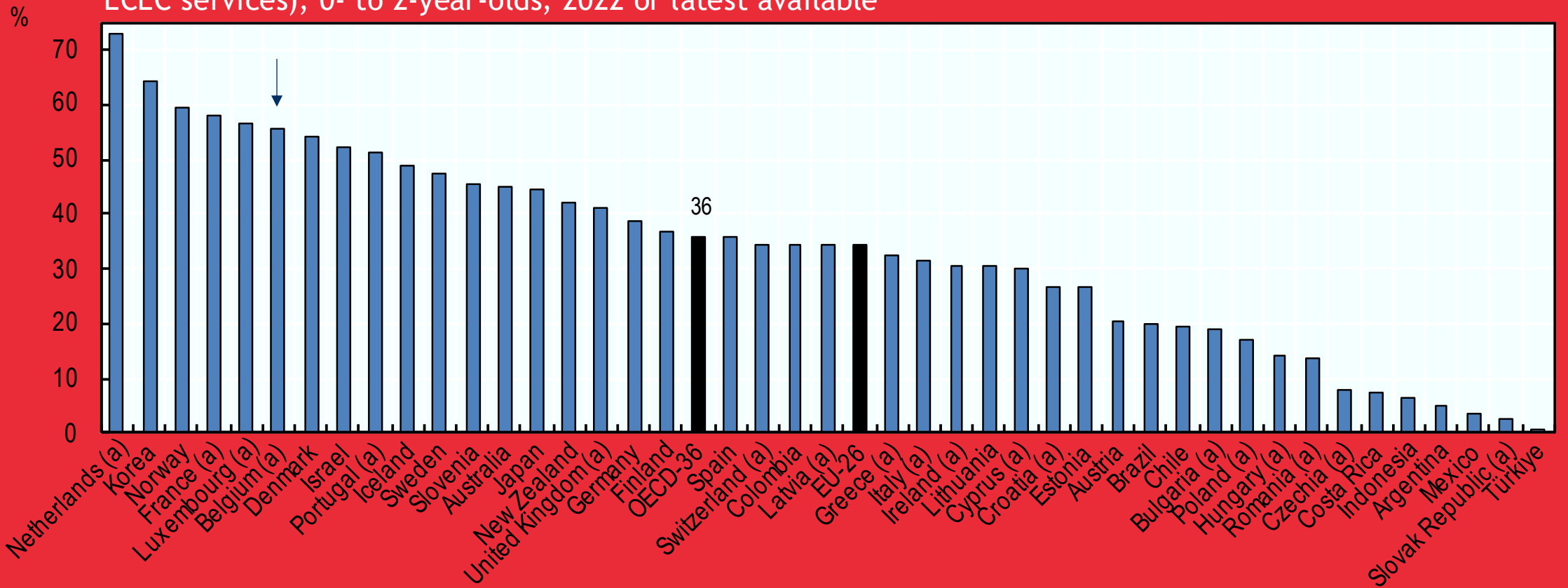
Flankerend beleid

- Beleidsdomeinen met mogelijk katalyserende werking
 - Werk-gezinsbeleid;
 - Mobiliteit;
 - Huisvesting;
 - ..
- Werk-gezinsbeleid
 - Hogere instabiliteit arbeidsdeelname bij vrouwen met migratieachtergrond;
 - Met repercussies in termen van toegang tot werk-gezinsbeleid:
 - Formele kinderopvang;
 - ouderschapsverlof

Sources: (Kil et al., 2018; Marynissen et al., 2021; Maes et al., 2023; Biegel et al., 2021; Nieuwenhuis, 2022)

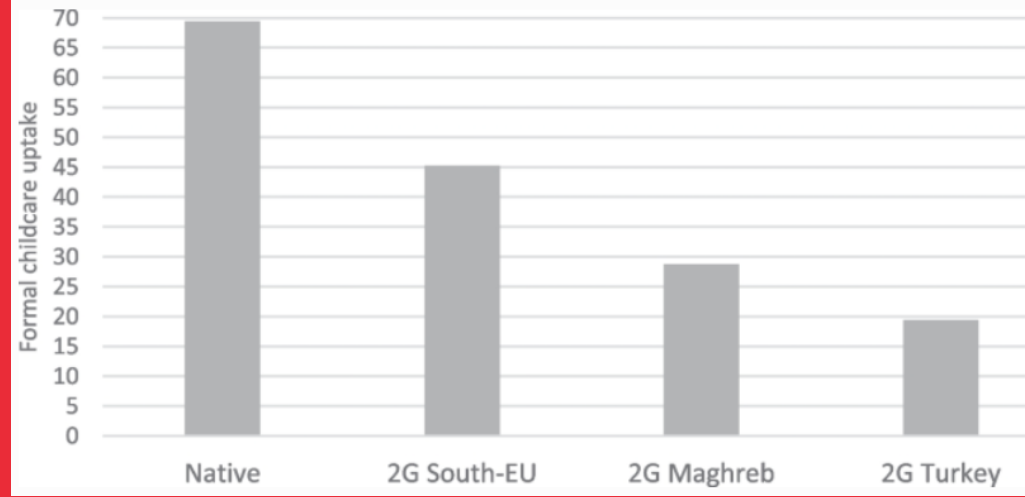
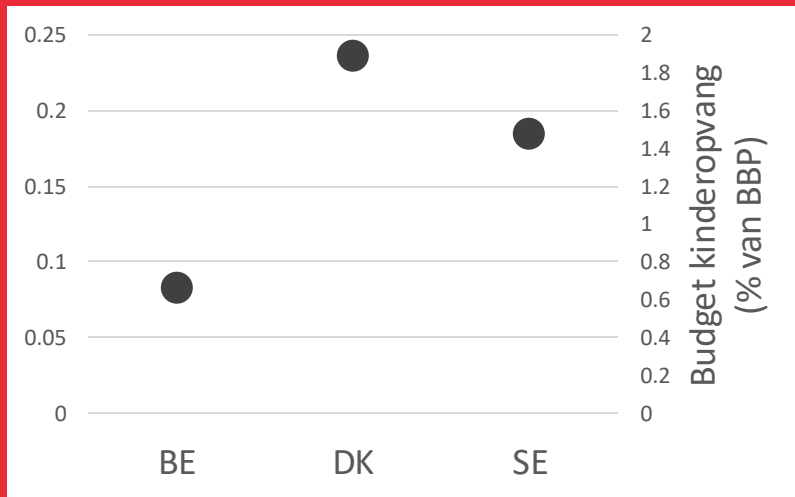
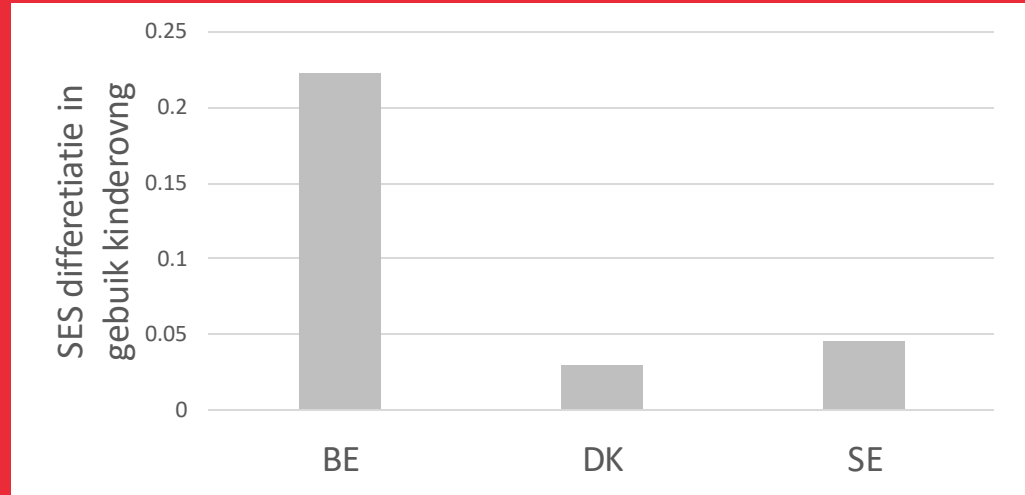
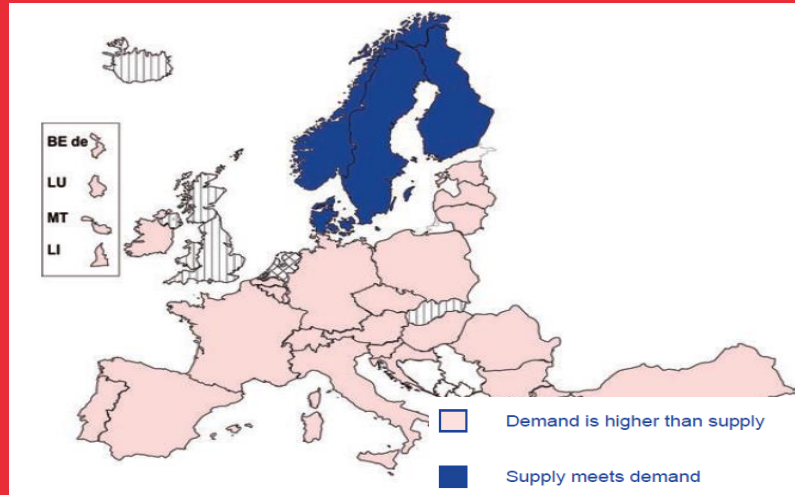
Kinderopvang

Percent of children enrolled in early childhood education and care services (ISCED 0 and other registered ECEC services), 0- to 2-year-olds, 2022 or latest available

Sources: (OECD, 2025)

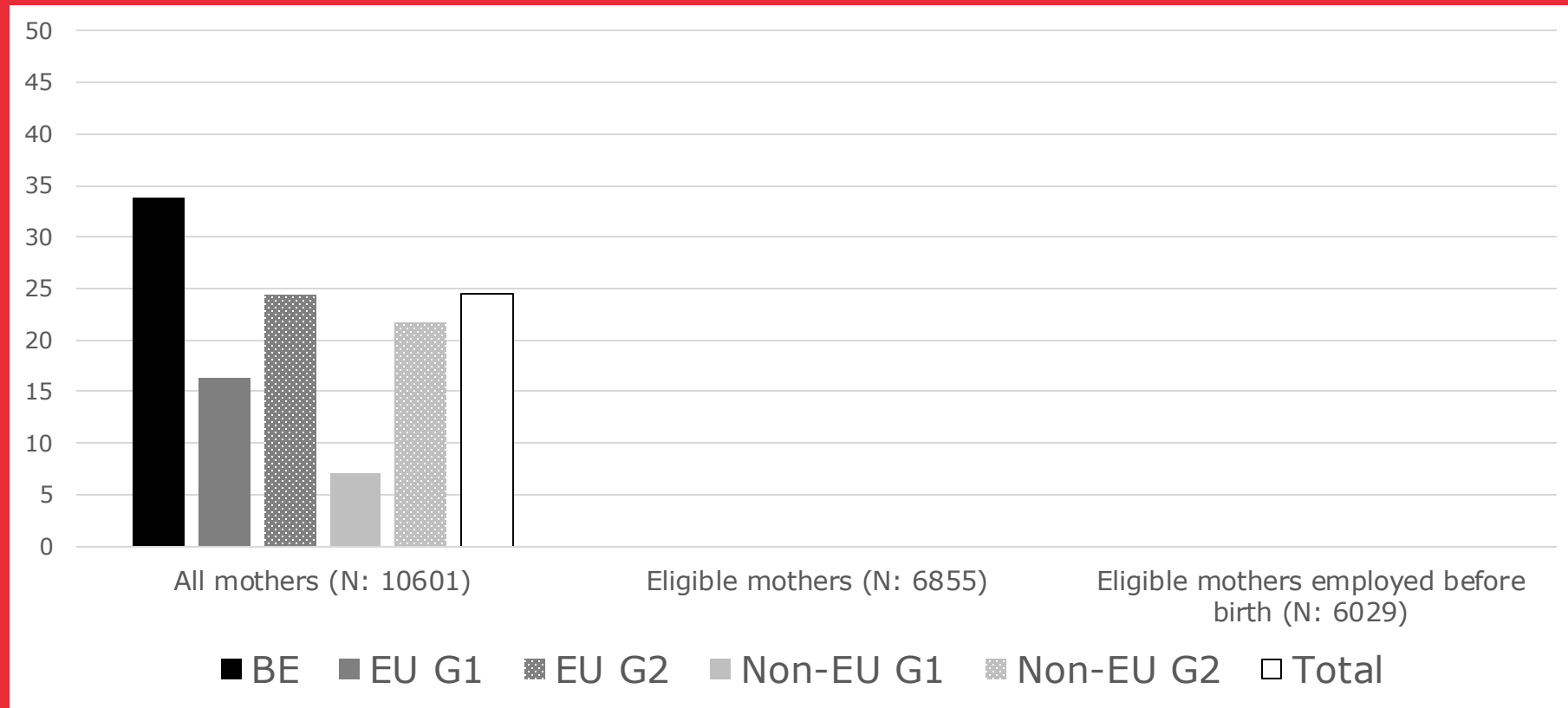
Kinderopvang

Sources: (Van Lancker, 2017; European Commission, 2014; Maes et al, 2024)

Ouderschapsverlof

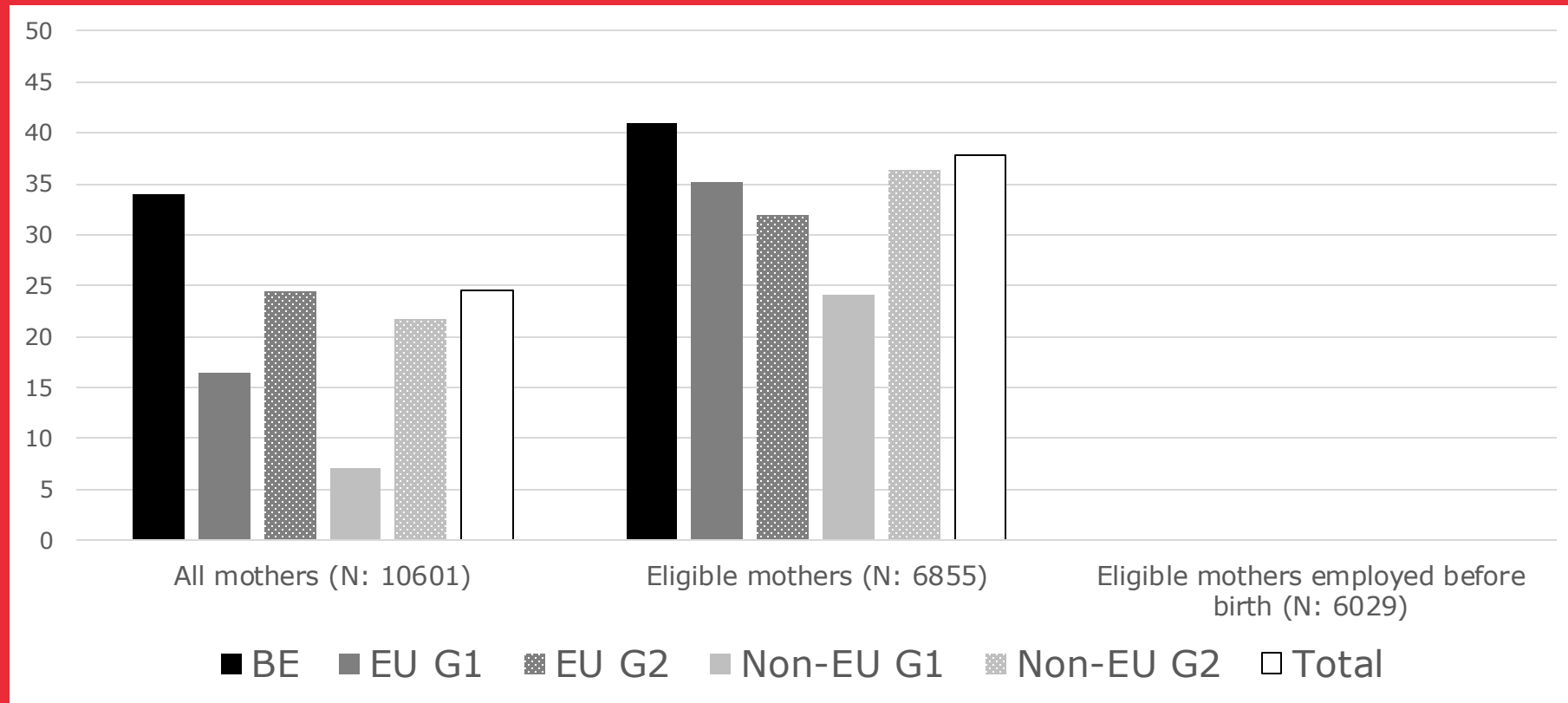
Gebruik van ouderschapsverlof bij vrouwen die een eerste kind kregen (%), verschillen naar herkomst

Sources: Kil, Wood & Neels, 2018

Ouderschapsverlof

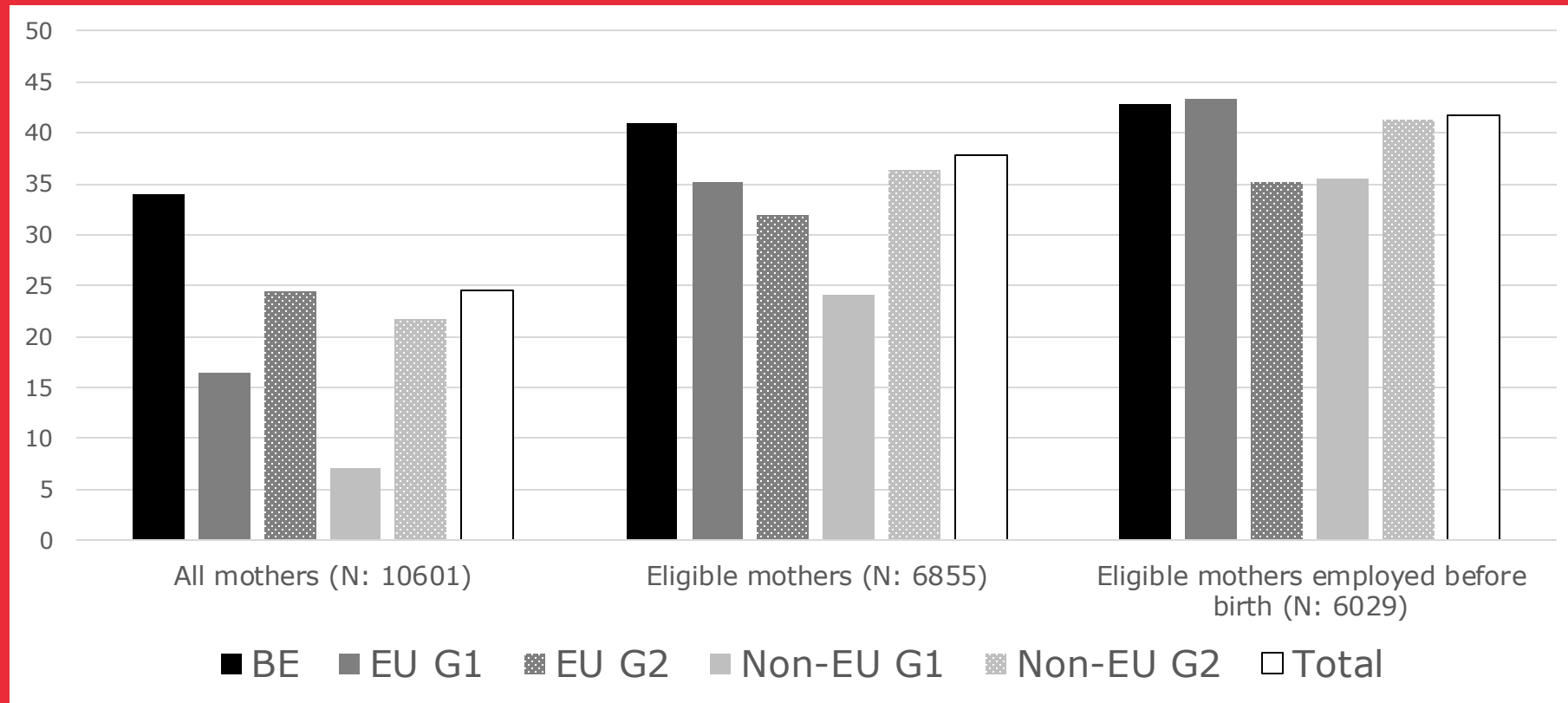
Gebruik van ouderschapsverlof bij vrouwen die een eerste kind kregen (%), verschillen naar herkomst

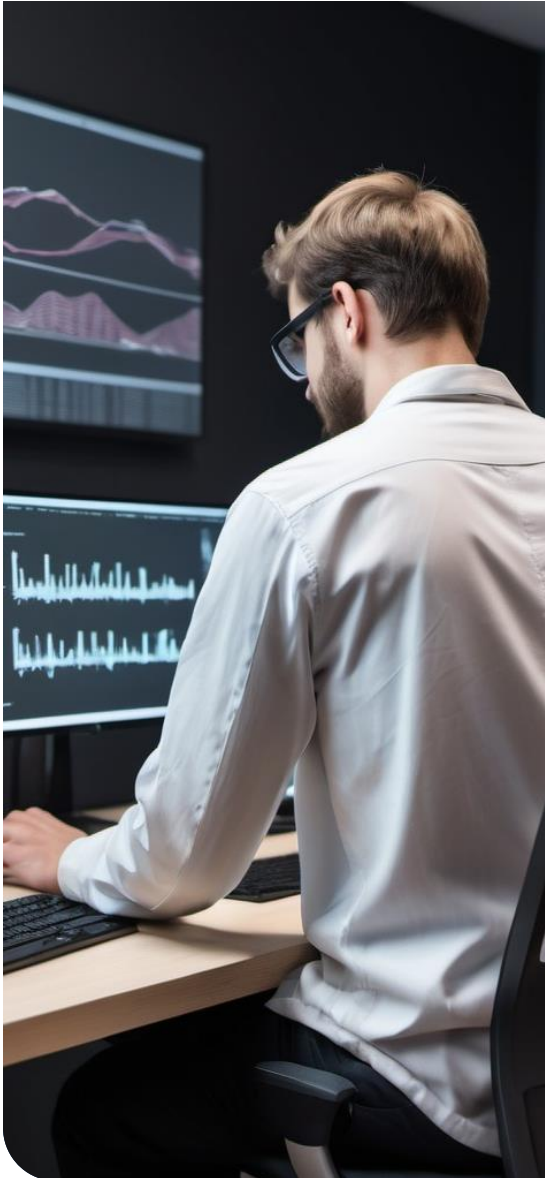
Sources: Kil, Wood & Neels, 2018

Ouderschapsverlof

Gebruik van ouderschapsverlof bij vrouwen die een eerste kind kregen (%), verschillen naar herkomst

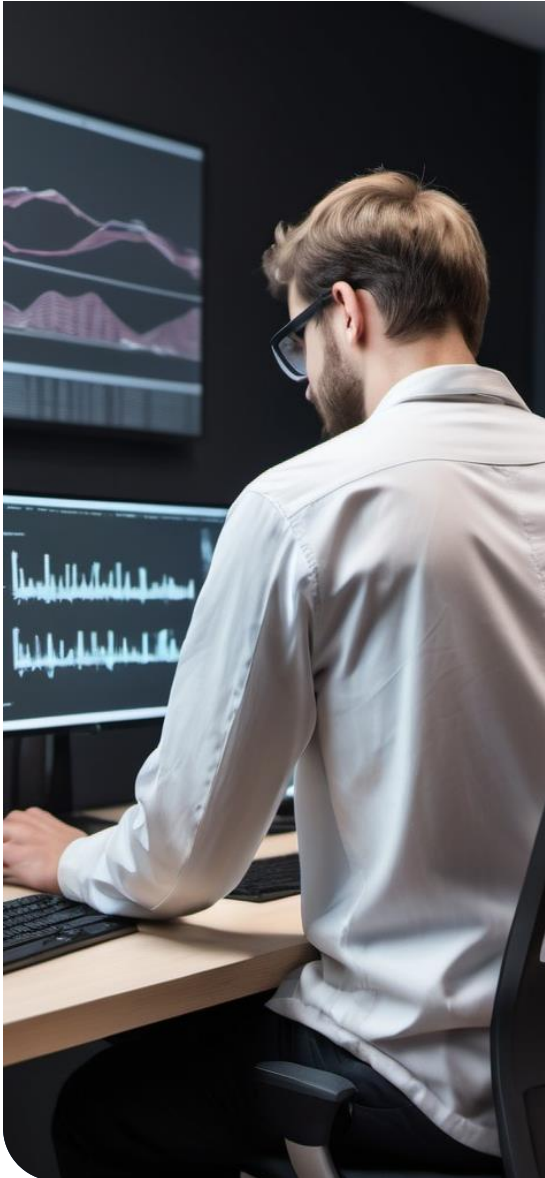

Sources: Kil, Wood & Neels, 2018

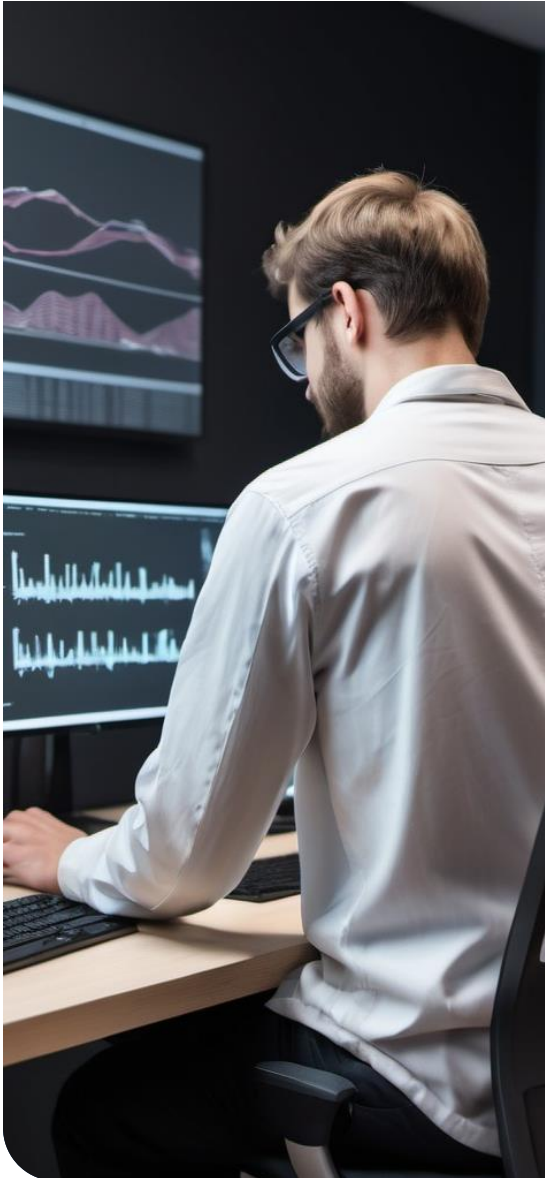
Flankerend beleid

- Experts kinderopvang:
 - Algemene noden beschikbaarheid: voldoende aanbod (i.e. realisatie van het recht op kinderopvang), personeel aantrekken door aantrekkelijker statuut, doorgroeimogelijkheden en kind-begeleider ratio;
 - Sociale inclusie: voorrang voltijds werkende ouders bijkomende drempel, naast andere structurele drempels aan aanbodzijde (vb. wachtlijsten).
 - Maar ook sociale en pedagogische functie verdienen aandacht. Pedagogische functie: Prof. Vandenbroeck: “Zeker op vlak van educatieve ondersteuning, bevinden we ons op het einde van het peloton in Europa”
 - Ideaal: 15 kinderen, 3 begeleiders (1 graduaatsdiploma)
 - Budget: Prof. Vandenbroeck “verdubbeling [...] Dat klinkt hallucinant veel, maar dat is precies wat Nederland doet”

Flankerend beleid

- Vorige legislatuur en huidig Vlaams regeerakkoord:
 - Trendshift: focus op infrastructuur (verlenging termijn nieuwe opvang) en overkopelende denkoefeningen/plannen voor kinderopvang;
 - Maar: Beroep begeleider aantrekkelijk genoeg?
 - Maar: verdere stappen om kwetsbare groepen hun recht op kinderopvang maximaal te realiseren?
 - Maar: Eengemaakt systeem tussen kinderopvang en het kleuteronderwijs?
- Proof of the pudding, ..
 - *“We streven ernaar om voor elk kind een plaats te voorzien in de kinderopvang. Zolang dat niet het geval is, behouden we de voorrang voor kinderopvang voor ouders die werken of een werkgerichte opleiding volgen”*
 - *“De eerste stappen in het verlagen van de ratio kinderen-begeleiders zijn gezet. We volgen dat proces verder nauwgezet op. [...] We waken er te allen tijde over dat de verlaging van de ratio geen te grote terugval in het aantal beschikbare plaatsen oplevert.”*

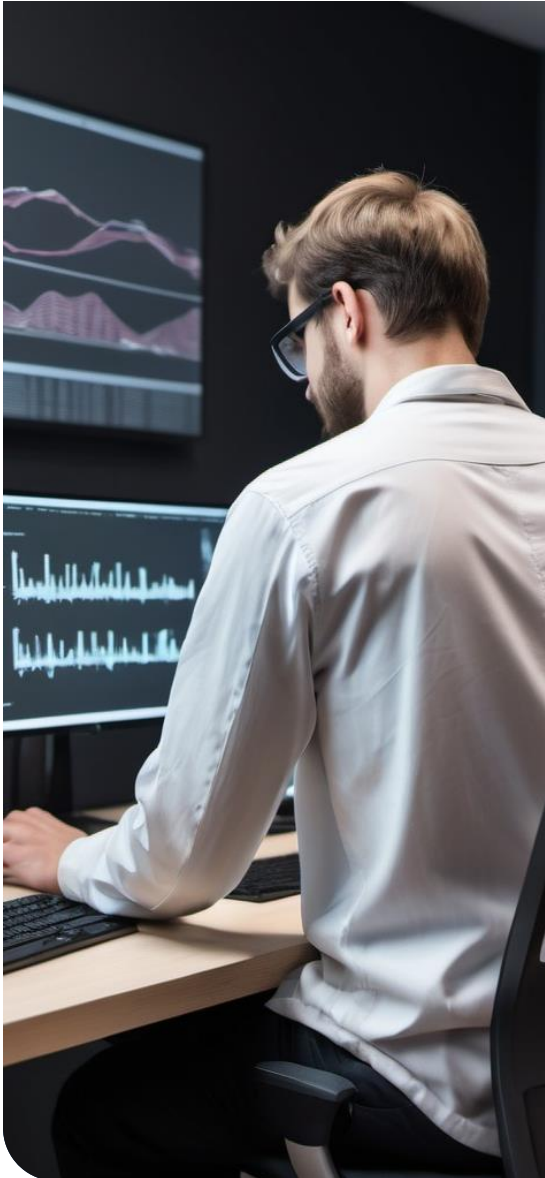
Flankerend beleid

- Activering moeilijk zonder effectieve en sociaal inclusieve dienstverlening;
- Volgorde der bewerkingen:
 - Indien flankerend beleid voorop loopt ten aanzien van controlerende en aanklampende activering → bonus.
 - Indien flankerend beleid achterop hinkt ten aanzien van controlerende en aanklampende activering → kwetsbaarheden:
 - Communicerende vaten werkloosheid en sociale bescherming;
 - Suboptimale inzet human capital → verlies productiviteit.

Discriminatie

Discriminatie

- *“We kunnen het welzijn van alle Vlamingen alleen garanderen als we samen verder bouwen aan onze welvaart. Als we alle talenten, slimme koppen en handen inzetten voor ons gedeelde toekomstproject. Een gedeelde toekomst waarin **iedereen gelijke kansen krijgt, maar ze ook zelf grijpt.**” (Vlaams regeerakkoord)*
- Consistente aanwijzingen van discriminatie bij aanwervingen staat de eerste component (i.e. “gelijke kansen”) ontegensprekelijk in de weg.
- Afwachten wat het effect wordt van praktijktesten en versterking sociale inspectie.

zes aandachtspunten

- Moeilijker te activeren doelgroepen;
- Controle en sancties zijn geen wondermiddel;
- VDAB als regisseur;
- De “werkende Vlaming”;
- Flankerend beleid en volgorde der bewerkingen;
- Discriminatie.

Conclusie: Het activeren van moeilijker te activeren doelgroepen, zoals groepen met een migratieachtergrond, vergt een holistische aanpak, waarbij verhoogde controle tegemoetgekomen wordt door verbeterde en sociaal inclusievere (publieke en private) dienstverlening en bescherming tegen discriminatie

Funders

AGENTSCHAP
BINNENLANDS
BESTUUR

VIONA

Universiteit
Antwerpen

Bijzonder Onderzoeksfonds

Data partners

De activering van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt

ongezien hoge ambities vergen een domeinoverschrijdend en evidence-based instrumentarium.

Prof. dr. Jonas Wood: Onverantwoordelijke ouders, verantwoord beleid? Een staat van het Gezinsbeleid 2024: Studievoormiddag op dinsdag 25 februari 2025, 9u-13u, Campus Schaarbeek

Referenties

- Ahmad N, Svarer M and Naveed A. (2019) The Effect of Active Labour Market Programmes and Benefit Sanctions on Reducing Unemployment Duration. *Journal of Labor Research* 40: 202-229.
- Biegel N, Wood J and Neels K. (2021) Migrant-native differentials in the uptake of (in)formal childcare in Belgium: The role of mothers' employment opportunities and care availability. *Journal of Family Research* <https://doi.org/10.20377/jfr-463>.
- Kil T, Wood J and Neels K. (2018) Parental leave uptake among migrant and native mothers: Can precarious employment trajectories account for the difference? *Ethnicities* 18.
- Maes J, Neels K, Biegel N, et al. (2023) Uptake of formal childcare among second generation and native mothers in Belgium: can increasing local childcare availability narrow migrant-native gaps? *Genus* 79: 7.
- Maes J, Wood J and Neels K. (2019) Early labour market trajectories of intermediate and second generation Turkish and Maghreb women in Belgium. *Research in Social Stratification and Mobility* 61: 65-78.
- Marynissen L, Wood J and Neels K. (2021) Mothers and Parental Leave in Belgium: Social Inequalities in Eligibility and Uptake. *Social Inclusion* 9: 13.
- Müller K-U and Steiner V. (2008) Imposed benefit sanctions and the unemployment-to-employment transition: the German experience. *IZA Discussion Papers*.
- Nieuwenhuis R. (2022) No activation without reconciliation? The interplay between ALMP and ECEC in relation to women's employment, unemployment and inactivity in 30 OECD countries, 1985-2018. *Social Policy & Administration* 56: 808-826.
- OECD. (2025) OECD Family Database (<http://www.oecd.org/els/family/database.htm>).
- Pattaro S, Bailey N, Williams E, et al. (2022) The Impacts of Benefit Sanctions: A Scoping Review of the Quantitative Research Evidence. *Journal of Social Policy* 51: 611-653.

Referenties

- Pavolini E and Van Lancker W. (2018) The Matthew effect in childcare use: a matter of policies or preferences? *Journal of European Public Policy* 25: 878-893.
- Van Belle E, Caers R, De Couck M, et al. (2019) The Signal of Applying for a Job Under a Vacancy Referral Scheme. *Industrial Relations: A Journal of Economy and Society* 58: 251-274.
- Van Lancker W. (2017) Reducing Inequality in Childcare Service Use across European Countries: What (if any) Is the role of Social Spending? *Social Policy & Administration*: 271-292.
- Wolf MA. (2024) Persistent or temporary? Effects of social assistance benefit sanctions on employment quality. *Socio-Economic Review* 22: 1531-1557.
- Wood J and Neels K. (2020) *Wegwijs naar werk. Longitudinale analyse en evaluatie van inburgerings- en activeringstrajecten in Vlaanderen, 2005-2016 (eindrapport VIONA Leerstoel)*, Antwerpen: Universiteit Antwerpen.
- Wood J, Neels K and Maes J. (2023) A Closer Look at Demand-Side Explanations for the Matthew Effect in Formal Childcare Uptake in Europe & Australia. *Journal of European Social Policy*.
- Wood J, Pasteels I, Neels K, et al. (2022-2023) *Profiel en arbeidspotentieel van langdurig werkzoekenden: Op zoek naar hefboomen [Research project]*. Antwerp & Hasselt: UAntwerpen & Hogeschool PXL.
- Wood, J., & Neels, K. (2024). Evaluating Activation Across Institutions: The Labour Force Integration of New Migrants in Belgium. In *Public Policy Evaluation and Analysis: Rethinking the Role of Government in the Post-Pandemic Labour Market* (pp. 179-218): Springer.